

INTER- CULTURELE UNIT BELGIË

- 1 Dit is België: een introductie
- 2 Belgische gewoonten
- 3 Dialect versus Standaardnederlands
- 4 Omgangsvormen en registers
- 5 Relaties en familie
- 6 Belgische euthanasiewet

Dit project werd gefinancierd met de steun van de Europese Commissie. De verantwoordelijkheid voor deze publicatie ligt uitsluitend bij de auteur; de Commissie kan niet aansprakelijk worden gesteld voor het gebruik van de informatie die erin is vervat.

Projectnummer: 543336-LLP-1-2013-1-DE-KA2-KA2MP
Agreement: 2013-4182/001 – 001

INHOUD

In deze interculturele unit	3
1 Dit is België: een introductie.....	4
1.1 Achtergrondinformatie.....	4
1.2 België: het saaiste land ter wereld?.....	6
2 Belgische gewoonten	8
2.1 Wist je dat ... ?.....	8
2.2 Met een Belg in de lift	8
2.3 Met een Belg in de supermarkt	9
2.4 Stipte afspraken	10
2.5 Jouw bevindingen over België.....	12
2.6 Nuttige woordenschat	13
3 Dialect versus Standaardnederlands	14
3.1 Wist je dat ... ?.....	14
3.2 Lessen door experts.....	14
3.3 Advies van Stefanie Hofman, taalcoach bij Zorgbedrijf Antwerpen	16
3.4 Hoe ga je ermee om?	17
3.5 Nuttige woordenschat.....	19
4 Omgangsvormen en registers.....	21
4.1 Wist je dat ... ?.....	21
4.2 Formele en informele gesprekken	21
4.3 Formele en informele brieven	25
4.4 Nuttige woordenschat.....	28
5 Relaties en familie	29
5.1 Wist je dat ... ?.....	29
5.2 De knuffelrobot.....	30
5.3 Eén, twee, drie of vier kussen?	30
5.4 Nuttige woordenschat.....	31
6 Belgische euthanasiewet	32
6.1 Wist je dat ... ?.....	32
6.2 Euthanasie in het rusthuis.....	32
6.3 Nuttige woordenschat.....	35
7 Eindtest	37
7.1 Stel België voor aan je klas of aan collega's!	37
7.2 Nuttige websites	37

In deze interculturele unit ...

Elk land kent verschillende gewoonten en tradities. Een zorgkundige moet in verschillende situaties kunnen omgaan met culturele verschillen tussen zichzelf en een gesprekspartner. Daartoe moet telkens de vraag gesteld worden of een situatie al dan niet cultuurgebonden is.

Als een situatie cultuurgebonden is, dan gelden er meestal bepaalde normen en standaarden om te (re)ageren. In deze unit komen zowel algemene cultuurgebonden kwesties aan bod die 'typisch Belgisch' zijn, als kwesties die voornamelijk relevant zijn voor een zorgkundige.

- 1 **Dit is België: een introductie.** In dit hoofdstuk wordt achtergrondinformatie gegeven over het ontstaan van België, de Koninklijke familie, de samenstelling van de regering, enz. Het complexe politieke systeem van België wordt ook toegelicht met een humoristische video.
- 2 **Belgische gewoonten.** In tegenstelling tot vele andere culturen, houden Belgen van stiptheid. Als je een afspraak maakt bij de dokter, de kapper, of met een vriendin, word je verwacht op tijd te komen. Daarnaast zullen in dit hoofdstuk andere typisch Belgische gewoonten aan bod komen, die voor iemand van een andere cultuur bijzonder vreemd kunnen overkomen.
- 3 **Dialect versus Standaardnederlands.** België wordt gekenmerkt door een enorme taaldiversiteit: in dit kleine landje worden maar liefst drie officiële talen gesproken (Nederlands, Frans en Duits). Daarnaast worden er ook verschillende dialecten gesproken, waardoor er in bepaalde situaties storing kan optreden in de communicatie. Hierdoor kunnen er misverstanden ontstaan. In dit hoofdstuk worden tips en strategieën aangereikt om hiermee om te gaan.
- 4 **Omgangsvormen en register.** Afhankelijk van de gesprekspartner en situatie worden andere omgangsvormen en registers gebruikt. Voor zorgkundigen is het belangrijk om te weten hoe ze in verschillende situaties gepast kunnen communiceren met bijvoorbeeld collega's, bewoners en familie. In dit hoofdstuk worden tips en strategieën aangereikt die hierbij kunnen helpen.
- 5 **Relaties en familie.** In België gaan hulpbehoevende ouderen snel naar een woonzorgcentrum. Het is minder de gewoonte dat de kinderen voor hun ouders zorgen of dat ze bij een familielid gaan inwonen. Hiervoor kunnen verschillende redenen zijn. Vaak zijn beide gezinsleden werkzaam, waardoor ze geen tijd of ruimte hebben om voor de ouderen te zorgen. Ten slotte komt in dit hoofdstuk ook de Belgische manier van begroeten aan bod.
- 6 **Belgische euthanasiewet.** België is een gidsland als het op ethische wetgeving aankomt. Zaken die elders weinig ingang vinden, zoals de euthanasiewet, worden hier sneller overwogen en toegepast. Een zorgkundige moet hiervan op de hoogte zijn en moet kunnen omgaan met gesprekken over het levenseinde en de dood. In dit hoofdstuk worden enkele feiten over euthanasie op een rijtje gezet.

De tips en strategieën in deze unit worden aangeboden in de vorm van video's, weetjesvragen en oefeningen. Bovendien volgt aan het einde van elk hoofdstuk een woordenlijst.

1 Dit is België: een introductie

In dit hoofdstuk wordt achtergrondinformatie gegeven over het ontstaan van België, de Koninklijke familie, de samenstelling van de regering, enz. Het complexe politieke systeem van België wordt toegelicht met een humoristische video.

1.1 Achtergrondinformatie

De officiële naam van België luidt het 'Koninkrijk België'. Het Belgisch Koninkrijk is ontstaan op 21 juli 1831. Dit is de dag waarop de eerste koning, Leopold van Saksen-Coburg, de grondwettelijke eed aflegde, en dus ook de dag van de Belgische onafhankelijkheid. De nationale feestdag van België wordt gevierd op 21 juli. België ligt aan de Noordzee en grenst aan Nederland, Frankrijk, Duitsland en Luxemburg. Het land telt ongeveer 11 miljoen inwoners.

De hoofdstad Brussel wordt ook dikwijls beschouwd als de hoofdstad van de Europese Unie (EU), omdat de Europese instellingen hier gevestigd zijn. Het Koninklijk Paleis van Brussel is een van de mooiste officiële gebouwen van de hoofdstad.

Op 21 juli 2013 heeft Koning Albert de troon afgestaan aan zijn zoon Filip. Koning Filip en zijn echtgenote, Koningin Mathilde, hebben samen vier kinderen: Prinses Elisabeth, Prinses Eléonore, Prins Gabriël en Prins Emmanuel.

België kent een complex linguïstisch en politiek systeem. Er worden drie officiële talen gesproken: Frans, vooral in Wallonië (Zuiden); Nederlands, vooral in Vlaanderen (Noorden); en Duits, vooral in het Oosten van het land. Brussel is een tweetalig taalgebied (Frans-Nederlands). Naast de federale staat telt België drie gewesten en drie gemeenschappen, die onafhankelijk hun bevoegdheden uitoefenen.

- Het concept 'gemeenschap' verwijst naar de personen waaruit zo'n gemeenschap bestaat en naar de band die deze personen verenigt, namelijk hun taal en cultuur. De drie Belgische gemeenschappen zijn De Vlaamse Gemeenschap, de Franse Gemeenschap en de Duitse Gemeenschap.

- De benaming van de gewesten is ontleend aan de naam die hun grondgebied draagt: het Vlaams Gewest (dat bestaat uit de provincies Oost-Vlaanderen, West-Vlaanderen, Vlaams-Brabant, Antwerpen en Limburg), het Waals Gewest (dat bestaat uit de provincies Henegouwen, Waals-Brabant, Luxemburg, Namen en Luik) en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

Voor meer informatie surf naar [Portaal België](#).

TIP: Plan eens een bezoek aan Brussel. Dit is een top 10 bezienswaardigheden:

- 1 Atomium
- 2 Parlementarium
- 3 Océade, Bruparck
- 4 Museum voor Natuurwetenschappen
- 5 Oldmasters Museum
- 6 Magritte Museum (Koninklijke musea voor Schone kunsten)
- 7 Stripmuseum
- 8 Koninklijk Paleis
- 9 Grote markt
- 10 Manneken-Pis

Klik op de bezienswaardigheden voor meer informatie.

1.2 België: het saaiste land ter wereld?

Klik op de afbeelding om de video te bekijken.

België staat bekend als het saaiste land in de wereld. Toch wordt in deze video aangetoond dat het ook een van de meest eigenaardige landen in de wereld is, met onder andere een bijzonder complexe politieke structuur.

Oefening 1 Quizvragen.

- 1 Wat is de naam van het nationale symbool dat 20 cm hoog is en onbeschaamd voor u plast?
.....
- 2 Heb je dit monument al eens bezocht?
.....
- 3 Wie is de eerste minister (premier) van België?
.....
- 4 Hoe heet het bekende gebouw dat alleen uit ballen bestaat?
.....
- 5 Wat is een typisch Belgisch gerecht?
.....

Oefening 2 Maak een samenvatting van de politieke structuur van België aan de hand van een geschreven verslag, tekening of schematisch overzicht.

Franse
gemeenschap

Oefening 3 Som vijf Belgische eigenaardigheden op.

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5

2 Belgische gewoonten

In tegenstelling tot vele andere culturen, houden Belgen van stiptheid. Als je een afspraak maakt bij de dokter, de kapper, of met een vriendin, word je verwacht op tijd te komen. Daarnaast zullen in dit hoofdstuk andere typisch Belgische gewoonten aan bod komen, die voor iemand van een andere cultuur bijzonder vreemd kunnen overkomen.

2.1 Wist je dat ... ?

- Belgen over het algemeen heel stipte mensen zijn?
- je in België een afspraak moet maken om naar de dokter te gaan?
- Belgen graag geschenken geven? Niet alleen bij verjaardagen of feestdagen, maar ook als ze bij iemand op bezoek gaan. Meestal nemen ze bloemen, een fles wijn of een doos pralines mee.
- je in België een cadeautje best meteen openmaakt om niet de indruk te wekken ondankbaar te zijn?
- Belgen uitstekend zijn in indirect communiceren en het omgekeerde zeggen van wat ze willen?
- praten over het weer een nationale hobby is voor vele Belgen?
- Belgen vrij afstandelijk en gereserveerd zijn? De meeste Belgen zullen niet snel een vreemde aanspreken.

2.2 Met een Belg in de lift ...

Klik op de afbeelding om de video te bekijken.

Oefening 1 Stel de volgende vragen aan je buur:

- 1 Waarom denk je dat niemand praat in de lift?
- 2 Zou jij iemand die je niet kent aanspreken in een lift?
- 3 Hoe verloopt het eerste contact met een vreemde in jouw land gewoonlijk?
- 4 Zijn de mensen open of gesloten in België?
- 5 En in jouw land?

Nadien stelt je buur dezelfde vragen aan jou.

+ **Neem eens een lift en vraag aan iemand in de lift hoe laat het is. Start de conversatie met: "Excuseer, mag ik iets vragen?"**

2.3 Met een Belg in de supermarkt ...

Klik op de afbeelding om de video te bekijken.

Fans of Flanders: "Divide and conquer" In de supermarkt denk je maar beter in hokjes, of in beurtbalkjes ...

Oefening 2 Beantwoord de vragen en vergelijk nadien met je buur.

1 Wat is een 'beurtbalkje'?

.....

2 Wordt dit in jouw land ook gebruikt?

.....

.....

3 Vind je dit een vreemde gewoonte of eerder een normale vorm van beleefdheid? Waarom?

.....

.....

+ Let de volgende keer als je naar de supermarkt gaat eens op het gebruik van het 'beurtbalkje'.

TIP: Op de website van [Fans of Flanders](http://www.fansofflanders.com) kun je meer filmpjes bekijken over typisch Belgische gewoonten.

2.4 Stipte afspraken

Belgen houden van stipte afspraken. Zo komen ze bijvoorbeeld zelden onaangekondigd op bezoek, zelfs niet bij familie en vrienden. Ook als zij naar de dokter gaan, bellen ze eerst om een afspraak te maken.

Oefening 3 Omcirkel het juiste antwoord. Soms zijn meerdere antwoorden correct.

1 Stel, je hebt barstende hoofdpijn en je wil zo snel mogelijk een dokter zien. Wat doe je?

- a Je belt de dokter om een afspraak te maken voor een raadpleging.
- b Je vertrekt meteen naar de dokterspraktijk.
- c Je vraagt een huisbezoek aan.
- d Je gaat naar de spoedafdeling van een ziekenhuis.

Vergelijk je antwoord met je buur. Wat zou je in jouw land van herkomst doen?

2 Kijk naar de spreekuren¹ van dokter Mertens. Wanneer kan je naar de dokter gaan?

- a woensdagnamiddag
- b maandagvoormiddag
- c zondag
- d vrijdagavond
- e dinsdagvoormiddag
- f donderdagvoormiddag
- g vrijdagnamiddag
- h maandagavond

¹ Je moet dan geen afspraak maken. Je gaat gewoon naar dokter Mertens thuis.

Oefening 4 Maak nu zelf een afspraak. Kies een rol en voer het telefoongesprek met je buur. Vul de ontbrekende woorden aan.

PERSOON A	PERSOON B
Goedemorgen, met wie spreek ik alstublieft?	– Goedemorgen dokter Bonamie. Met
Dag, waarmee kan ik u helpen?	– Ik zou graag een afspraak maken.
Voor wanneer?	– Liefst zo snel mogelijk, ik heb last van
Oh, dat is vervelend. Ik kijk even in mijn agenda.	– Oké, bedankt.
Deze namiddag om heb ik nog een gaatje, past dat?	–
Zal het lukken om tot hier te komen of hebt u liever een huisbezoek?	–
Tot straks!	– Oké, bedankt.

2.5 Jouw bevindingen over België

Oefening 5 Schrijf een brief naar een vriend(in) of familielid in je thuisland en vertel over de Belgische gewoonten en wat jouw bevindingen hierover zijn. Geef je mening en formuleer argumenten om die te onderbouwen.

2.6 Nuttige woordenschat

Noteer in de rechterkolom de definitie van de woorden en vul de lijst eventueel zelf aan.

WOORD	DEFINITIE
de stiptheid (subst.)	
stipt, -e (adj.)	
het geschenk (subst.)	
openmaken (verbum)	
indruk wekken (verbum)	
ondankbaar, -bare (adj.)	
het spreekuur (subst.)	
afstandelijk, -e (adj.)	
gereserveerd, -e (adj.)	
de eigenaardigheid (subst.)	
vreemd, -e (adj.)	
de vreemde (subst.)	
in hokjes denken (verbum)	
beleefd, -e (adj.)	
de beleefdheid (subst.)	
de (dokters)afspraak (subst.)	
de raadpleging (subst.)	
de dokterspraktijk (subst.)	
het huisbezoek (subst.)	
de spoedafdeling (subst.)	
het ziekenhuis (subst.)	

3 Dialect versus Standaardnederlands

België wordt gekenmerkt door een enorme taaldiversiteit: in dit kleine landje worden maar liefst drie officiële talen gesproken (Nederlands, Frans en Duits). Daarnaast worden er ook verschillende dialecten gesproken, waardoor er in bepaalde situaties storing kan optreden in de communicatie. Hierdoor kunnen er misverstanden ontstaan. In dit hoofdstuk worden tips en strategieën aangereikt om hiermee om te gaan.

3.1 Wist je dat ... ?

- België uit vier taalgebieden bestaat? (het Nederlandse, het Franse, het tweetalige en het Duitse taalgebied)
- er in België bovendien heel wat regio-gebonden dialecten bestaan (zoals het Oost-Vlaams in Oost-Vlaanderen, het West-Vlaams in West-Vlaanderen, het Brabants in Antwerpen en Brussel)?
- de taalvariant die zowel kenmerken heeft van Standaardnederlands als van dialect, 'tussentaal' wordt genoemd?
- het gebruik van één van de taalvarianten (standaardtaal, dialect of tussentaal) afhangt van de situatie? (een leerkracht voor een klas of een directeur van een bedrijf zal bijvoorbeeld standaardtaal spreken, vrienden of collega's onder elkaar dialect of tussentaal)

3.2 Lessen door experts

Klik op de afbeelding om de video te bekijken.

Oefening 1 Omcirkel het juiste antwoord.

- 1 Welk dialect spreekt men in Kortrijk?
 - a Brabants
 - b West-Vlaams
 - c Oost-Vlaams
 - d Standaardnederlands

- 2 Waarom komt Ismail naar de lessen?
 - a omdat hij een job wil vinden
 - b omdat hij Nederlands wil leren
 - c omdat hij beter wil leren spreken
 - d omdat hij de mensen op straat en op café beter wil verstaan

- 3 Welke vraag stelt Rouguia telkens wanneer ze iets niet begrijpt?
- a “Wablief?”
 - b “Excuseer?”
 - c “Kunt u dat herhalen?”
 - d “Pardon?”
- 4 De cursisten leren West-Vlaams ...
- a alleen spreken.
 - b alleen begrijpen.
 - c spreken en vooral begrijpen.
 - d Geen van bovengenoemde opties.
- 5 Hoe ziet de ideale wereld eruit volgens Bartelijne?
- a Een wereld waarin we allemaal dialect praten.
 - b Een wereld waarin we allemaal dialect begrijpen.
 - c Een wereld waarin we allemaal dezelfde taal praten.
 - d Een wereld waarin we allemaal Standaardnederlands praten.

Oefening 2 Beantwoord de vragen.

- 1 Denk jij dat het belangrijk is om het dialect van de regio waar je woont of werkt te beheersen? Waarom wel/niet?

.....

.....

- 2 Zou jij zelf lessen volgen, mochten die in jouw regio aangeboden worden? Waarom wel/niet?

.....

.....

Vergelijk je antwoorden met je buur en discussieer. Vat de belangrijkste bevindingen samen, nadien licht je ze toe in een klasgesprek.

3.3 Advies van Stefanie Hofman, taalcoach bij Zorgbedrijf Antwerpen

Klik op de afbeelding om de video te bekijken.

Interview met Stefanie Hofman, taalcoach bij Zorgbedrijf Antwerpen. We vroegen taalcoach Stefanie Hofman haar advies om met dialect op de werkvloer om te gaan.

Oefening 3 Omcirkel het juiste antwoord.

- 1 Welk tips geeft Stefanie aan anderstalige zorgkundigen om met dialect op de werkvloer om te gaan?
 - a Ze raadt hen aan om zo weinig mogelijk in contact te komen met dialect.
 - b Ze raadt hen aan een cursus 'dialect voor anderstaligen' te volgen.
 - c Ze raadt hen aan inspanningen te doen om het dialect aan te leren, zoals een woordenlijst aan te leggen.
 - d Ze raadt hen aan dit probleem te negeren, want in de realiteit spreekt bijna niemand dialect.

- 2 Welk advies geeft Stefanie aan Nederlandstalige collega's om anderstalige zorgkundigen te ondersteunen op de werkvloer?
 - a Ze raadt hen aan de anderstalige collega's te helpen met het aanleggen van een woordenlijst.
 - b Ze raadt hen aan zelf gewoon dialect te gebruiken, zonder meer. De anderstalige collega's moeten het toch leren.
 - c Ze raadt hen aan ervoor te zorgen dat de anderstalige collega's zo snel mogelijk dialect kunnen.
 - d Ze raadt hen aan elk dialectisch woord te spellen voor de anderstalige collega's.

3.4 Hoe ga je ermee om?

In moeilijke situaties kun je een beroep doen op compensatiestrategieën om duidelijkheid te scheppen: je kunt om verduidelijking vragen, zeggen dat je iets niet begrepen hebt, vragen hoe iets gezegd of gespeld wordt en proberen te achterhalen wat de precieze betekenis of uitspraak van een woord is. Daarvoor kun je de uitdrukkingen in de tabellen hieronder hanteren.

VERDUIDELIJKING VRAGEN

Pardon?	Ik weet niet zeker of ik je juist heb verstaan.
Wat zeg je?	Bedoel je dat ...?
Sorry, wat zei je daarnet?	Zei je dat ...?
Wablief? (informeel)	Begrijp ik het goed dat je zegt dat ...?
	Heb ik je goed verstaan?
	Heb ik je goed begrepen?
	Bedoelde je het zo?
	Hoor ik dat goed?
	Wat? (informeel)
Kun je dat herhalen?	Kun je iets harder praten?
Kun je dat laatste nog eens herhalen?	Kun je wat langzamer spreken?
Zeg dat nog eens?	Niet te snel, alstublieft.
Wilt u zo vriendelijk zijn dat nog eens te herhalen? (formeel)	Kun je wat beter articuleren?
	Sorry, maar ik kan je bijna niet verstaan met al dat lawaai.

ZEGGEN DAT JE IETS (NIET) BEGREPEN HEBT

Ik begrijp het (niet).
Nu snap ik het!/ Ik snap het niet!
Nu kan ik volgen!/ Ik kan niet volgen!

VRAGEN OVER HOE IETS GEZEGD WORDT

Hoe zeg je dat in het Nederlands (of Standaardnederlands)?

VRAGEN OVER BETEKENIS

Wat betekent dat?	Dat woord begrijp ik niet.
Kun je me dat woord verklaren?	De betekenis is me niet duidelijk.
Wat is de betekenis daarvan?	De betekenis ontgaat me.
Betekenen die twee woorden hetzelfde?	

VRAGEN OVER SPELLING

Hoe schrijf je dat?

Schrijf je dat met een trema?

Is het zo juist geschreven?

Wordt dat zo geschreven?

Hoe spel je dat?

Kun je dat woord voor me spellen?

VRAGEN OVER UITSPRAAK

Hoe spreek je dat juist uit?

Wat is de juiste uitspraak van dit woord?

Waar ligt de klemtoon?

Spreek ik dat juist uit?

Is de uitspraak correct?

Zeg je dat zo in het Nederlands?

Is mijn uitspraak juist?

Oefening 4 Oefen de uitdrukkingen.

Cirkeloefening: je maakt twee cirkels met de klas: een buitencirkel en een binnencirkel. Iemand uit de binnencirkel stelt telkens een vraag met "Wat zeg je als ...?" aan iemand uit de buitencirkel.

Voorbeelden: *Wat zeg je als ...*

1	<i>je iets niet begrijpt?</i>	→	<i>Ik begrijp het niet.</i>
2	<i>je verduidelijking wil vragen?</i>	→	<i>Bedoel je ... ?</i>
3	<i>je wil dat iemand iets herhaalt?</i>	→	<i>Kun je dat nog eens herhalen?</i>
4	<i>je wil weten hoe iets gezegd wordt?</i>	→	<i>Hoe zeg je dat in het Nederlands?</i>
5	<i>je iemand wil vragen om trager te spreken?</i>	→	<i>Kun je wat langzamer spreken?</i>
6	<i>je wil weten wat het woord betekent?</i>	→	<i>Wat betekent dat?</i>
7	<i>je de verklaring wil weten van het woord?</i>	→	<i>Wat is de betekenis daarvan?</i>
8	<i>je de spelling wil weten van het woord?</i>	→	<i>Hoe schrijf je dat?</i>
9	<i>je wil weten of je iets juist geschreven hebt?</i>	→	<i>Wordt dat zo geschreven?</i>
10	<i>je wil weten hoe je het woord uitspreekt?</i>	→	<i>Hoe spreek je dat juist uit?</i>

Maak ook zelf vragen met de uitdrukkingen uit de tabellen hierboven.

Na elke vraag klapt de docent in zijn handen en schuift iedereen een plaats op. Als de binnencirkel rond is met alle vragen, wisselen jullie van rol en stelt de buitencirkel de vragen aan de binnencirkel.

3.5 Nuttige woordenschat

Noteer in de rechterkolom de definitie van de woorden en vul de lijst eventueel zelf aan.

WOORD	DEFINITIE
het dialect (subst.)	
duidelijkheid scheppen (verbum)	
een woordenlijst aanleggen (verbum)	
iets onder de knie hebben (verbum)	
inspanning doen (verbum)	
het misverstand (subst.)	
de moedertaal (subst.)	
negeren (verbum)	
de storing (subst.)	
het Standaardnederlands (subst.)	
de taaldiversiteit (subst.)	
het taalgebied (subst.)	
de taalgrens (subst.)	
de tussentaal (subst.)	
tweetalig, -e (adj.)	
de uitdrukking (subst.)	

Je kan ook een persoonlijke woordenlijst maken van relevante uitspraken in dialect, zoals het voorbeeld hieronder.

STANDAARDNEDERLANDS	DIALECT
Kun je me helpen? Ik heb pijn. Ik ben moe. Er is veel lawaai. Ik ben bijna klaar.	Kuj êlpen? (West-Vlaams) Kè zeer. (Oost-Vlaams) Kzen muug. (Brabants) Er is veel laweit. (Brabants) Kzè biekan gried. (West-Vlaams)

TIP: Neem ook eens een kijkje in het [dialectenwoordenboek](#)² voor meer uitdrukkingen per regio.

² Surf naar <http://www.mijnwoordenboek.be/dialect-vertaler.php> of download de dialectenapp “Man over woord” van de VRT op <http://m.downloadatoz.com/apps/air.be.vrt.mowdialecten,61709.html>

4 Omgangsvormen en registers

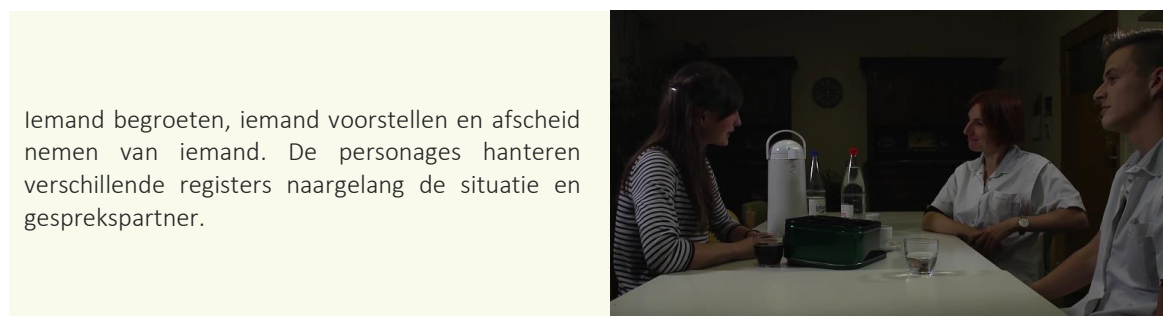
Afhankelijk van de gesprekspartner en situatie worden andere omgangsvormen en registers gebruikt. Voor zorgkundigen is het belangrijk om te weten hoe ze in verschillende situaties gepast kunnen communiceren met bijvoorbeeld collega's, bewoners en familie. In dit hoofdstuk worden een aantal strategieën aangereikt die een anderstalige zorgkundige kunnen helpen om hiermee om te gaan.

4.1 Wist je dat ... ?

- er een verschil bestaat in register³ tussen 'gij', 'jij' en 'u' in België? 'Gij' is de meest informele of vertrouwelijke aanspreekvorm, 'u' de meest formele of afstandelijke.
- 'gij' in tussentaal gebruikt wordt voor dichte vrienden en familie, maar in Standaardnederlands alleen voor God?
- de persoonsvorm bij 'gij' op dezelfde manier wordt vervoegd als de persoonsvorm bij 'u' (in de tegenwoordige tijd)?⁴
- 'je' dikwijls gebruikt wordt voor leeftijdsgenoten met een andere moedertaal en mensen die we met de voornaam aanspreken (kinderen, kennissen, collega's, ...)?
- 'u' de beleefdheidsvorm is die gebruikt wordt om respect te tonen en/of voor mensen die we met de familienaam aanspreken (ouderen, directeur, burgemeester, ...)?

4.2 Formele en informele gesprekken

Klik op de afbeelding om de video te bekijken.

Iemand begroeten, iemand voorstellen en afscheid nemen van iemand. De personages hanteren verschillende registers naargelang de situatie en gesprekspartner.

³ Een bepaald soort taalgebruik dat bij een bepaalde situatie past (informeel versus formeel).

⁴ Bijvoorbeeld: Gij leert graag over België – U leert graag over België.

Oefening 1 Omcirkel het juiste antwoord. Soms zijn meerdere antwoorden correct.

A. Formeel

- 1 Waarom gebruiken de personages de u-aanspreekvorm?
 - a Omdat deze vorm meestal wordt gebruikt om respect te tonen.
 - b Omdat 'u' de beleefdheidsvorm is.
 - c Omdat deze vorm meestal wordt gebruikt voor mensen die we met de voornaam aanspreken.
 - d Omdat deze vorm meestal wordt gebruikt om ouderen aan te spreken.

- 2 Waarom spreken de personages mekaar aan met de familienaam?
 - a Omdat dat gebruikelijk is in formele situaties.
 - b Omdat de personages elkaar voor de eerste keer ontmoeten.
 - c Omdat het een arts-patiëntrelatie betreft.
 - d Omdat de personages elkaars voornaam niet kennen.

- 3 Wat is een informele tegenhanger van de begroeting 'tot ziens'?
 - a Bye!
 - b Tot weerziens!
 - c Doe!
 - d Hoi!

B. Informeel

- 1 Waarom gebruiken de personages de jij/je-aanspreekvorm?
 - a Omdat deze vorm meestal wordt gebruikt voor mensen die we met de voornaam aanspreken.
 - b Omdat deze vorm meestal wordt gebruikt in een vertrouwelijke relatie.
 - c Omdat deze vorm meestal wordt gebruikt voor mensen die we met de familienaam aanspreken.
 - d Omdat deze vorm meestal wordt gebruikt om met kennissen en collega's te praten.

- 2 Waarom spreken de personages elkaar aan met de voornaam?
 - a Omdat de personages elkaar al lang kennen.
 - b Omdat de personages een lange familienaam hebben.
 - c Omdat de personages collega's zijn.
 - d Omdat het gesprek plaatsvindt tijdens de koffiepauze.

- 3 Wat is een formele tegenhanger van de begroeting 'hey'?
 - a Goeiedag!
 - b Hoi!
 - c Jo!
 - d Hé daar!

Oefening 2 Vul het kader aan.

Vergelijk met de dialogen uit de vorige units: welk register en welke aanspreekvorm gebruiken de personages?

UNIT	Hoofdstuk (situatie)	Register (+ toelichting)	Aanspreekvorm
Unit 1	Hoofdstuk 1: Communicatie tussen zorgkundige en directeur	<i>formeel (directrice – zorgkundige)</i>	<i>u</i>
Unit 1	Hoofdstuk 2: Communicatie met de hulpdienst		
Unit 1	Hoofdstuk 3: Communicatie met een bewoner		
Unit 1	Hoofdstuk 4: Communicatie tussen collega's		
Unit 1	Hoofdstuk 5: Communicatie met de familie		
Unit 2	Hoofdstuk 1: Een bad nemen		
Unit 2	Hoofdstuk 2: Een afspraak bij de kapper		
Unit 2	Hoofdstuk 3: Een collega om advies vragen		
Unit 2	Hoofdstuk 4: Ochtendroutine		
Unit 2	Hoofdstuk 5: Dagelijkse briefing		
Unit 3	Hoofdstuk 1: Een maaltijd bereiden		
Unit 3	Hoofdstuk 2: Speciale diëten		
Unit 3	Hoofdstuk 3: Hulp bij het eten		
Unit 3	Hoofdstuk 4: Het middagmaal		
Unit 3	Hoofdstuk 5: Feestdiner		
Unit 4	Hoofdstuk 1: Insuline toedienen		
Unit 4	Hoofdstuk 2: Wondzorg en –reiniging		
Unit 4	Hoofdstuk 3: Dosering		
Unit 4	Hoofdstuk 4: Bloeddrukcontrole		
Unit 4	Hoofdstuk 5: Urgent doktersbezoek		
Unit 5	Hoofdstuk 1: Thuiszorg		
Unit 5	Hoofdstuk 2: Op consultatie in het ziekenhuis		
Unit 5	Hoofdstuk 3: Fysiotherapie en revalidatie		

Unit 5	Hoofdstuk 4: Opname in het ziekenhuis		
Unit 5	Hoofdstuk 5: Ontslag uit het ziekenhuis		
Unit 6	Hoofdstuk 1: Herinneringen ophalen		
Unit 6	Hoofdstuk 2: Een kaartspel		
Unit 6	Hoofdstuk 3: Een uitstap organiseren		
Unit 6	Hoofdstuk 4: Een uitnodiging voor een activiteit maken		
Unit 6	Hoofdstuk 5: Fysieke activiteiten		

Welke conclusie kun je hieruit trekken?

.....

.....

.....

Oefening 3	Bel of ga langs bij een officiële dienst en let op het formele taalgebruik.
------------	---

Voorbeelden van officiële diensten en gespreksituaties:

- 1 Bel of ga eens langs bij de toeristische dienst van je stad. Daar kan je meer informatie krijgen over een aantal leuke evenementen.
- 2 Bel eens je favoriete winkel en vraag info over de openingsuren.
- 3 Bel je favoriete restaurant om een reservatie maken.
- 4 Ga eens langs bij het treinstation in je buurt en vraag aan het loket wat de tarieven zijn voor een treinticket naar een (inter)nationale bestemming.
- 5 Bel eens naar de boekenwinkel in je buurt en vraag of ze een bepaald boek nog beschikbaar hebben.

4.3 Formele en informele brieven

Oefening 4 Het spreekt voor zich dat je een collega anders aanspreekt dan je diensthoofd. Vul in de brieven de gaten in met de woorden uit de volgende kader.

Beste mevrouw – Beste – Hey – U/u/uw – Je/jij/je – Met vriendelijke groeten – Groetjes – Alvast bedankt

..... collega's

Deze vrijdag is het 25 jaar geleden dat Robert begon met zijn baan als hoofdverpleegkundige. Door de jaren heen heeft hij ons allemaal goed geholpen en nu willen we ook iets voor hem doen. Het leek ons gepast om gewoon een verrassingsfeest te geven. bent hierbij van harte uitgenodigd om mee te delen in de feestvreugde.

Waar: Café 'De Blauwe Vos', Visjesstraat 17; wanneer: 26-04 om 19u; meenemen: goed humeur!

Hopelijk tot dan!

.....

Lore en Willem

..... Jansen

Ik zie dat mijn werkschema hebt aangepast zodat ik op maandagen niet hoeft te werken en mijn zusje op tijd van school kan halen. Ik wil hiervoor heel erg bedanken.

.....

Patricia

..... Karen

Weet misschien waar die extra zorglessen zullen plaatsvinden? Ik had het adres ergens op een blad geschreven, maar ik vind het niet meer.

..... !

Jimmy

..... Goris

Op 24/02 had ik gebeld om een afspraak te maken om nog een paar details van mijn contract te bespreken. We hadden de datum vastgelegd op 06/03 om 10u00. Op die dag moet ik echter naar de dokter. Is het nog mogelijk om de afspraak te verplaatsen? Ik ben elke dag van 10u00 tot 14u00 beschikbaar en dit vanaf 07/03.

Alvast mijn excuses voor het ongemak.

.....

Jimmy

..... Klaassen

..... had ons vorige week laten weten dat iedereen € 15 moest betalen voor de groepslunch op 20 maart. zei dat iedereen nog voor het weekend een mail zou sturen met het rekeningnummer waarop we het geld moeten storten. Het is intussen al woensdag en ik heb nog geen mail ontvangen. Misschien is hij verloren geraakt. Zou me het rekeningnummer nog eens willen doorsturen?

.....

Stan

Oefening 5 Schrijf nu zelf een brief.

- 1 Vraag het e-mailadres van een collega. Stuur hem/haar een mailtje. Als je geen mail hebt, kan je ook een briefje schrijven.
- 2 Schrijf een sollicitatiebrief naar het hoofd van een woonzorgcentrum.

Let op: pas je taalgebruik (stijl en register) telkens aan aan de situatie en ontvanger.

4.4 Nuttige woordenschat

Noteer in de rechterkolom de definitie van de woorden en vul de lijst eventueel zelf aan.

WOORD	DEFINITIE
afscheid nemen van iemand (verbum)	
de begroeting (subst.)	
de beleefdheidsvorm (subst.)	
de familienaam (subst.)	
formeel, -ele (adj.)	
de gesprekspartner (subst.)	
iemand aanspreken (verbum)	
iemand begroeten (verbum)	
iemand ontmoeten (verbum)	
informeel, -ele (adj.)	
met vriendelijke groeten (uitdrukking)	
respect tonen voor iemand (verbum)	
vertrouwelijk, -lijke (adj.)	
de voornaam (subst.)	
iemand voorstellen aan iemand (verbum)	

5 Relaties en familie

In België gaan hulpbehoevende ouderen snel naar een woonzorgcentrum. Het is minder de gewoonte dat de kinderen voor hun ouders zorgen of dat ze bij een familielid gaan inwonen. Hiervoor kunnen verschillende redenen zijn. Vaak zijn beide gezinsleden werkzaam, waardoor ze geen tijd of ruimte hebben om voor de ouderen te zorgen. Daarnaast komt in dit hoofdstuk ook de Belgische manier van begroeten aan bod.

5.1 Wist je dat ... ?

- Belgen drie kussen geven aan familie en één aan goede vrienden?
- jongens tot ongeveer twaalf jaar een kus geven aan nonkels of grootvaders, maar als zij ouder worden alleen nog een hand?
- vrouwen een kus geven aan mannen, maar ook aan meisjes en andere vrouwen?
- er in België veel tolerantie is voor homoseksuele relaties?
- de mogelijkheid om met iemand van hetzelfde geslacht te trouwen in 2003 werd ingevoerd in België?
- in 2006 ook het adopteren van kinderen door mensen van hetzelfde geslacht wettelijk geregeld werd in België?
- in België veel koppels eerst gaan samenwonen en daarna pas trouwen (als ze dat al doen)?
- in België de grootouders meestal niet bij het gezin inwonen?

In België wonen de grootouders meestal niet in bij een familielid. Zij wonen meestal zelfstandig, vragen thuiszorg aan, of verhuizen naar een woonzorgcentrum of serviceflat, wanneer zij niet meer voor zichzelf kunnen zorgen.

TIP: Bekijk ook [Unit 5 Hoofdstuk 5 over de transfer van het ziekenhuis naar een woonzorgcentrum](#)

Eén van de redenen hiervoor is dat in België beide ouders meestal tewerkgesteld zijn. Het aantal vrouwen dat in België aan het werk is, is tussen 1985 en 2013 gestegen met 92 procent. Bij de mannen is er een stijging van 16 procent over dezelfde periode.

Hierdoor raken de woonzorgcentra overbevolkt en worden de wachtlijsten steeds langer (lees het achtergrondartikel⁵). Om dit probleem op te vangen, wordt er in de media steeds meer promotie gemaakt om mantelzorg⁶ te worden. Daarnaast komen er de laatste jaren steeds meer nieuwe uitvindingen op de markt om het tekort aan mantelzorgers op te vangen, zoals de knuffelrobot.

⁵ http://www.standaard.be/cnt/dmf20150317_01583529

⁶ "Mantelzorg is de extra zorg die aan een zorgbehoevende persoon wordt gegeven door één of meerdere leden van zijn of haar directe omgeving, waarbij de zorgverlening voortvloeit uit de sociale relatie, buiten het kader van een hulpverlenend beroep of georganiseerd vrijwilligerswerk". (Ziekenzorg.be)

5.2 De knuffelrobot

Klik op de afbeelding om de video te bekijken.

Ondersteuning van ouderen met beginnende dementie. In deze video zie je hoe Jean hulp krijgt van robot Charlie. Deze robot activeert mensen, houdt een oogje in het zeil, let op de gezondheid, de veiligheid en het welzijn, en ondersteunt en ontlast mantelzorgers.

Oefening 1 Bespreek deze vragen met je buur:

- 1 Wat vind jij van deze uitvinding? Waarom ben je voor- of tegenstander?
- 2 Is robot Charlie volgens jou een volwaardige vervanger van een familielid? Waarom?
- 3 Hoe is het in jouw land: blijven ouderen inwonen bij de familie of gaan ze meestal naar een woonzorgcentrum? Wat vind jij de beste regeling en waarom?

5.3 Eén, twee, drie of vier kussen?

“Wellicht heb je ook al voor het probleem gestaan: één, twee, drie, vier... kussen op de wang als begroeting? In Europa blijken er geen regels te bestaan. Vier in Frankrijk, twee op elke wang en je begint van rechts. In Italië doe je maar. Nederland en Zwitserland: drie, in de Scandinavische landen, Oostenrijk en Spanje is twee genoeg. In Duitsland is de begroetingskus gereserveerd voor goede vrienden en familie.”⁷

De Britse Lana Citron schreef er een boek over: 'Handboek voor de kus'. Volgens haar hangt het aantal kussen dat Belgen elkaar geven van hun leeftijd af: “Belgen vinden dat iemand die ouder is ook meer kussen verdient”.

Oefening 2 Bespreek deze vragen met je buur:

- 1 Hoe veel kussen geef jij aan een vriend(in), tante, nonkel, grootouder, kennis, iemand die je voor de eerste keer ontmoet, ... ?
- 2 Wat zijn de gebruiken in jouw land?

⁷ Uit knack.be, 16/12/2010

5.4 Nuttige woordenschat

Noteer in de rechterkolom de definitie van de woorden en vul de lijst eventueel zelf aan.

WOORD	DEFINITIE
werkzaam, -zame (adj.)	
tewerkgesteld, -e (adj.)	
zorgen voor (verbum)	
begroeten (verbum)	
de tolerantie (subst.)	
homoseksueel, -ele (adj.)	
de nonkel (subst.)	
de grootvader (subst.)	
de grootmoeder (subst.)	
de grootouder (subst.)	
huwen met (verbum)	
adopteren (verbum)	
wettelijk, -lijke (adj.)	
regelen (verbum)	
de thuiszorg (subst.)	
de serviceflat (subst.)	
de mantelzorger (subst.)	
de kus (subst.)	

6 Belgische euthanasiewet

België is een gidsland als het op ethische wetgeving aankomt. Zaken die elders weinig ingang vinden, zoals de euthanasiewet, worden hier sneller overwogen en toegepast. Een zorgkundige moet hiervan op de hoogte zijn en moet kunnen omgaan met gesprekken over het levenseinde en de dood. In dit hoofdstuk worden enkele feiten over euthanasie op een rijtje gezet.

6.1 Wist je dat ... ?

- *euthanasie* in het oud-Grieks *goede dood* betekent?
- de euthanasiewetgeving in 2002 werd goedgekeurd in België?
- euthanasie momenteel slechts in 3 landen is gelegaliseerd? (België, Nederland en Zwitserland)
- in februari 2014 de euthanasiewetgeving in België werd uitgebreid voor minderjarigen?
- Nic Balthazar een film (Tot altijd⁸) heeft gemaakt over de eerste Belgische euthanasiepatiënt?

6.2 Euthanasie in het rusthuis

Klik op de afbeelding om de video te bekijken.

‘In het rusthuis is euthanasie nog vaak taboe.’ In het programma Koppen (2010) leidt Wim de Vilder een videofragment in over euthanasie in rusthuizen: “Uit een onderzoek van de Katholieke Universiteit Leuven blijkt dat veel christelijke woon- en zorgcentra geen euthanasiebeleid hebben [...]. Maar dat begint te veranderen. Het onderzoek wijst uit dat neutrale rusthuizen daarin een voortrekkersrol spelen.”

Oefening 1 Omcirkel het juiste antwoord. Soms zijn meerdere antwoorden correct.

- 1 Armand ...
 - a ging dement worden en vroeg euthanasie.
 - b leest in de video zijn wilsbeschikking voor.
 - c had keelkanker en was terminaal.
 - d heeft een beroerte gehad.

- 2 Roland ...
 - a was de beste vriend van Armand.
 - b was de zoon van Armand.
 - c heeft een herseninfarct gehad.
 - d is de directeur van het woonzorgcentrum.

⁸ www.totaltijdfilm.be

- 3 Wat was Rolands eerste reactie toen Armand vertelde dat hij een spuitje zou krijgen?
- a Hij schrok ervan.
 - b Hij was blij voor Armand.
 - c Hij begon te huilen.
 - d Hij vond het eerst niet goed.
- 4 Waarom was het moeilijk voor Armand om euthanasie te vragen?
- a Hij mocht niet van het rusthuis.
 - b Hij had nog geen pijn, maar die zou snel komen.
 - c Zijn dochter kon er niet mee leven.
 - d Hij moest zijn zwaar demente vrouw achterlaten.
- 5 Hoeveel percent van de Vlaamse rusthuizen heeft een euthanasiebeleid volgens de film? (minuut 4:25)
- a 85%
 - b 100%
 - c 25%
 - d 50%
- 6 Wat is het doel van de film over Armand, die in het rusthuis wordt getoond? (minuut 5:13)
- a De film ook in andere rusthuizen te tonen.
 - b Bewoners en hun familie over het levenseinde te laten nadenken en praten.
 - c Bewoners tonen hoe euthanasie fysiek gebeurt.
 - d Bewoners helpen om zelf te beslissen hoe ze willen sterven.
- 7 Wanneer kiest Liliane voor actieve euthanasie? Als ze ...
- a zodanig afgetakeld is dat de toestand uitzichtloos is.
 - b niet meer kan praten of lopen.
 - c moet leven als een plant.
 - d het nog zelf kan beslissen.
- 8 Welke voorwaarden zijn nodig om euthanasie te mogen vragen volgens de film? (minuut 6:30)
- a De patiënt moet een wilsbeschikking opstellen.
 - b De patiënt moet leven als een plant.
 - c Een arts moet de euthanasiespuit toedienen.
 - d Een arts moet vaststellen dat een patiënt ondraaglijk lijdt.
- 9 Hoeveel mensen sterven jaarlijks aan euthanasie volgens de film? (minuut 6:40)
- a 800
 - b 100
 - c 300
 - d 500

- 10 Ging Liliane's familie akkoord met haar wilsbeschikking?
- a Neen, de familie had het er te moeilijk mee.
 - b Neen, één van haar broers niet.
 - c Ja, heel de familie stond erachter.
 - d Ja, haar dochters wel.
- 11 Waarom kon Armand niet samen met zijn vrouw Margrietje sterven?
(minuut 8:40)
- a Ze was dement.
 - b Ze heeft het nooit gevraagd.
 - c Ze was niet ziek.
 - d Ze wilde bij hem blijven.
- 12 Wanneer wil Roland niet meer leven? Als hij ...
(minuut 9:30)
- a in coma zou raken.
 - b dement zou worden.
 - c nog een herseninfarct zou krijgen.
 - d teveel pijn zou hebben.

Ben jij voor- of tegenstander van euthanasie? Waarom?

.....

.....

.....

Vergelijk je antwoord met je buur en discussieer. Nadien licht je je antwoord toe in een klasgesprek.

TIP: Zie ook Unit 1 Hoofdstuk 3 en Unit 5 Hoofdstuk 2.

6.3 Nuttige woordenschat

Noteer in de rechterkolom de definitie van de woorden en vul de lijst eventueel zelf aan.

WOORD	DEFINITIE
achterlaten (verbum)	
aftakelen (verbum)	
afscheid nemen (verbum)	
de begrafenis (subst.)	
de beroerte (subst.)	
de coma (subst.)	
cremeren (verbum)	
dement, -e (adj.)	
het euthanasiebeleid (subst.)	
de euthanasiewet(geving) (subst.)	
groeten (verbum)	
het herseninfarct (subst.)	
het afscheid (subst.)	
huilen (verbum)	
innige deelneming/ veel sterkte (uitdrukking)	
het kerkhof (subst.)	
het levenseinde (subst.)	
lijden (verbum)	
het lijk (subst.)	
de minderjarige (subst.)	
het mortuarium (subst.)	
ondraaglijk, -lijke (adj.)	
de overledene (subst.)	

overlijden/sterven (verbum)	
het spuitje (toedienen) (subst.- verbum)	
de/het taboe (subst.)	
uitzichtloos, -loze (adj.)	
de wilsverklaring, - beschikking (subst.)	
de voortrekkersrol (subst.)	

7 Eindtest

7.1 Stel België voor aan je klas of aan collega's!

Als je deze interculturele unit volledig hebt doorlopen, maak je een korte presentatie of een kort filmpje over België. Gebruik hiervoor de informatie uit deze unit en zoek eventueel bijkomende informatie op het internet. Spreek af met je collega's, medecursisten of taaldocent wanneer je de presentatie mag geven; of stuur je filmpje door. Vél succes!

7.2 Nuttige websites

Hier zijn een aantal nuttige websites die je kunt gebruiken voor je presentatie of video:

website	link	beschrijving
NedBox	https://www.nedbox.be/	Een website om je Nederlands te oefenen op een leuke manier via tv-fragmenten en krantenartikels
Toerisme Vlaanderen	http://www.toerismevlaanderen.be/	Een website met allerlei toeristische informatie over Vlaanderen
België Toerisme	http://www.belgie-toerisme.be/	Een website met allerlei toeristische informatie over Brussel en Wallonië
Prezi	https://prezi.com/	Een online presentatieprogramma
Vcasmo	http://www.vcasmo.com/	Een online presentatieprogramma
Projeqt	https://projeqt.com/you	Een online presentatieprogramma
WeVideo	https://www.wevideo.com/	Een online tool om video's te bewerken
Moovly	https://www.moovly.com/	Een online tool om video's te bewerken